

Jyrki Vesikansa

P.E. Svinhufvudin syntymän 150-vuotisjuhla 15.12.2011

Tervehdyspuhe

Arvoisa valtioneuvos

Kunnioitettu varapuhemies

Hyvät presidentti P. E. Svinhufvudin sukulaiset

Hyvät kutsuvieraat

Mina damer och herrar

Tervetuloa viettämään presidentti Pehr Evind Svinhufvudin syntymän 150-vuotisjuhlaa. Suurmiesten eli nykykielellä päättäjien merkityksestä kiistellään. Yhden koulukunnan mukaan niin sanotut rakenteet ovat kaikki kaikessa. Tuskin kuitenkaan uskomme, että jos seitsenvuotias orpopoika Pehr olisi menehtynyt suurina nälkävuosina, kuten viisi prosenttia suuriruhtinaskunnan asukkaista, joku toinen olisi noin vain allekirjoittanut ensimmäisenä Suomen itsenäisyysjulistuksen ja nujertanut verettömästi Mäntsälän kapinan.

Taloudellisten ja muiden rakenteiden merkitystä ei pidä vähätellä. Jokainen päättäjä toimii tietyissä puitteissa. Yksittäiset henkilöt voivat silti vaikuttaa asioihin jopa ratkaisevasti etenkin suurissa käännteissä, joissa on vaikea nähdä tulevaisuutta.

Ehkä elämme parhaillaankin -- eurokriisissä, ilmastonmuutoksessa ja globaalissa väestöpaineessa -- tällaista käännettä. Löytyykö nyt johtajuutta ja rohkeutta, kuten löytyi Svinhufvudista? Rutiineja pystyy sen sijaan moni hoitamaan. Ne Ukko-Pekka jättikin luotetuilleen -- presidenttinä ennen muuta pääministerille ja puolustusneuvoston puheenjohtajalle.

P.E. Svinhufvud vierasti henkilökulttia ja tärkeilyä. Kuvaava oli hänen vastauksensa ylioppilaille, jotka olivat marssineet helmikuun pakkasessa 1931 soihtukulkueena tervehtimään vasta valittua valtionpäämiestä. Ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtajan L.A. Puntilan pidettyä leiskuvan puheen maan toivot kajauttivat "Kuullos pyhä vala". Ukko-Pekka kuunteli kunnianosoitusta pääministerin silloisen virka-asunnon parvekkeelta ja lausahti sitten: "Pankaapa pojat hattu päähänne -- sitä te tarvitsette".

Linnan juhlissa puolestaan puhuttiin 1930-luvullakin vaatteista. Adjutantit vihjasivat presidentille, että frakki istuisi paremmin, jos käyttäisi kauppoihin tulleita uutuuksia

eli trikoo-alusvaatteita. "Ellen on minun alusvaatteeni ommellut tähän asti ja ompelee vastakin", kajahti vastaus. Ilmeisesti Ellen Svinhufvud teki sellaisia kankaisia tuotteita, jollaisia moni meistäkin käytti takavuosien sotaväessä. Presidenttipari hallitsi protokollan muodot, mutta ei keikaroinut.

Hyvät kuulijat

Uskoakseni tämä vaatimaton juhla vastaa Svinhufvudien ihanteita. Kaikki kansakunnat muistavat varmaan itsenäistymisensä avainhahmoja ja keskeisiä vakauttajiaan. Nyt päättyvää juhluvuotta varten ei ole kuitenkaan perustettu muhkeaa valtiollista organisaatiota eikä siihen ole käytetty euroakaan verovaroja. Toki olemme kiitollisia Museoviraston tilojen saamisesta pariin tilaisuuteen. Presidenttinä Ukko-Pekka kielsikin virka-auton käytön yksityisiin ajoihin ja vastusteli jopa valtiohoitajan eläkkeen vastaanottamista.

Juhlavuoden on järjestänyt niin sanottu kansalaisyhteiskunta vaatimattomin voimavaroin -- paljossa talkootyönä. Vetovastuu on ollut P.E. Svinhufvudin muistosäätiöllä. Tämän pääjuhlan järjestelyissä on uurastanut ennen muuta professori Mikko Viitasalo. Tuesta juhluvuoden aikana kiitämme etenkin Vapaussodan Invalidien Muistosäätiötä, Svinhufvud af Qualstadt- sukuyhdistystä sekä Svenska Litteratursällskapetia. Samoin Otavaa hyvästä yhteistyöstä.

Muistosäätiö hankki aikanaan myös varat Ukko-Pekan muistopatsaaseen ja professori Eino W. Juvan elämäkertatyöhön. Kansalaisyhteiskunnan työ saattaa olla tavallaan aidompaa kuin verovaroin järjestetty komeilu.

Muistosäätiö ei ole palvontayhteisö, vaan sen tarkoituksena on säännöissä määritelty "vaalia ja kehittää kansamme keskuudessa isänmaallisia perinteitä ja niissä merkeissä säilyttää P.E. Svinhufvudin muisto ja elämäntyö jälkipolville". Tällöin säännöt korostavat -- toteutetun muistomerkin ohella -- historian tutkimusta.

Viime vuosina säätiö onkin tukenut paria itsenäistymisvaiheen tutkimusta, mutta myös suosittua kirjaa *Rakkaudesta ruokaan ja Ukko-Pekkaan*. Juhlavuonna ilmestyi tohtori Maritta Pohlsin teos *Suomalainen säätyläisnainen maalta* eli Ellen Svinhufvudin elämäkerta, joka esitteli samalla hänen puolisoaan modernista naisnäkökulmasta. Dosentti Marko Paavilainen tutkii parhaillaan P.E. Svinhufvudia talouselämän vaikuttajana. Ukko-Pekkan oli keskeisissä luottamustoimissa muun muassa Enso-Gutzeitissa, Kansallispankissa ja nykyisessä Sakossa. Vireillä on tutkimus Svinhufvudista juristina.

Osatutkimusten vahvistamalle pohjalle on professori Martti Häikiö ryhtynyt laatimaan uutta kokonaiselämäkertaa Svinhufvudista. Tavoitteena on julkaista se itsenäisyyden juhluvuonna 2017. Valtioneuvosto teetti viime vuonna arvovaltaisen selvityksen kaikkien presidenttiemme uusien elämäkertojen laatimisesta. Toivottavasti ehdotus ei hautaudu edes nykyisissä säästöpainneissa arkistoon. Kansalaisyhteiskunta on joka tapauksessa ottanut tässäkin aloitteen käsiinsä.

Ärande gäster

En intresant tema i år var rollen av familjen Svinhufvud i språkfrågan, som har blivit aktuell igen. När till och med rasismen har börjat blomstra i Finland kan man påpeka, hur tolerant och pragmatisk hela familjen Svinhufvud var. De alla var tvåspråkiga och försökte dämpa språkstridens vågor. President organiserade till och med "försoningens vecka". Där finns mycket att lära.

Viime aikoina muistosäätiö on ponnistellut myös Luumäen Kotkaniemen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi. Se ei ole vain Ukko-Pekan elämäntyön symboli, vaan jugend-huvila on samalla erinomainen esimerkki ukkotuomarin ja yleisemmin maalaissäätyläistön elämänmuodosta, joka vaikutti laajalti. Kotkaniemi tarjoaa hyvät mahdollisuudet esitellä aiemman isäntäperheen kautta yleisemminkin Suomen valtiollisia vaiheita 1900-luvun alkupuolella. Salpalinjakin kulkee tilan läpi.

Hyvät juhlavieraat

Ärande gäster

Tervetuloa -- välkommen!